

MOZARTS WIEN

TIL FODS GENNEM HISTORIEN

Ruten gennem Mozarts Wien er på ca. 3,9 km og går gennem byens gamle kerne. Turen kan udvides med ekstraturre til Schloss Schönbrunn ca. 6 km fra centrum og Mozarts grav, der ligger ca. 4,5 km øst for Haus der Musik.

1 DEN TYSKE ORDENS HUS

Adresse: Singerstrasse 7 • www.deutscher-orden.at

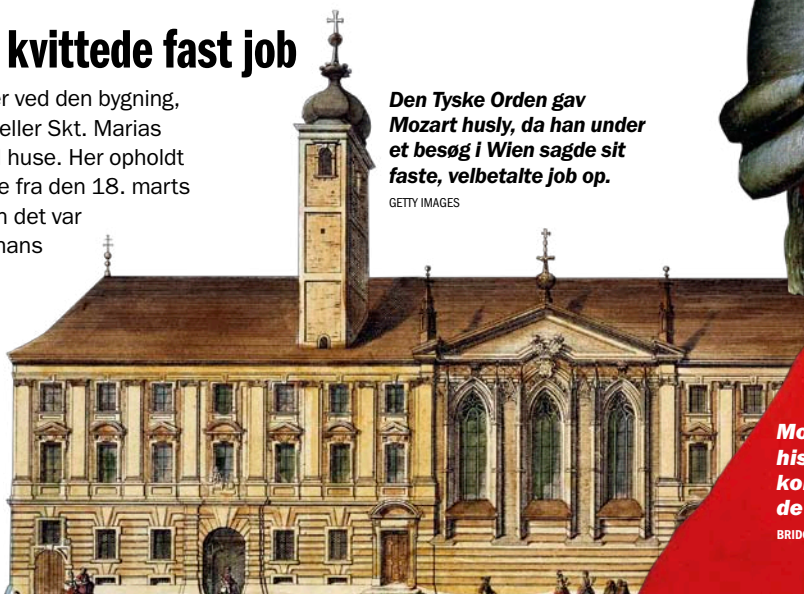
Komponisten kvittede fast job

Spadsereturen begynder ved den bygning, hvor den Tyske Orden – eller Skt. Marias Hospitalsbrødre – har til huse. Her opholdt Mozart sig i blot 45 dage fra den 18. marts til den 2. maj 1781. Men det var en afgørende periode i hans liv.

Den 25-årige komponist boede egentlig stadig i sin fødeby Salzburg og havde et godt og velbetalt job som hofkomponist for ærkebiskoppen ▶

Den Tyske Orden gav Mozart husly, da han under et besøg i Wien sagde sit faste, velbetalte job op.

GETTY IMAGES

Mozart er en af historiens vigtigste komponister og boede i Wien til sin død.

BRIDGEMAN/AGK IMAGES

1 Komponist kvittede fast job fortsat

► Colloredo. Det var et drømmejob for mange af datidens komponister, der kæmpede hårdt for at tjene til livets ophold. Men Mozart havde langt større ambitioner. Han anså jobbet som en kunstnerisk lænke, og mange tidligere besøg i Wien havde overbevist ham om, at musikkens hovedstad var den eneste by i verden, hvor han kunne udvikle sit talent tilstrækkeligt. Så da han ragede uklar med sin arbejdsgiver, sagde han op på stedet.

Skiftet fra fastansat til selvstændig var risikabelt, men Mozart var sikker på, det var det rigtige at gøre. Han havde spillet klaver, siden han var tre år, komponeret, siden han var seks, og

turneret Europa tyndt, siden han var syv. Med det nye karrierevalg var vidunderbarnet for alvor blevet voksent. Nu skulle han bevise, at han kunne få succes.

Mens han boede i Den Tyske Ordens hus, gav han en række koncerter. Går man gennem porten til gården og drejer til højre, kan man få et kikk ned i en lille sal i kælderens. Her spillede Mozart, og her finder lejlighedsvis koncerter sted.

EBBE RASCH

I den intime koncertsal i kælderen spillede Mozart flere mindre koncerter.

📍 Næste stop Mozarts første hjem 400 m

2 MOZARTS FØRSTE HJEM

Adresse: Milchgasse 1

Udlejerens datter blev Mozarts hustru

Efter opholdet hos Den Tyske Orden lejede Mozart et værelse hos en fru Weber. Hun var enke og mor til tre døtre, hvoraf Mozart allerede kendte den ene, Aloysia. De havde mødt hinanden nogle år før, og komponisten var blevet forelsket, men deres romance udviklede sig ikke, og Aloysia havde giftet sig med maleren Joseph Lange. Lange begyndte at male et portræt af Mozart, da komponisten var flyttet ind hos Weber, og Mozart forelskede sig hurtigt i Aloysias lillesøster, Constanze.

Mens han boede hos Weber, skrev Mozart den muntre opera "Bortførelsen fra Seraillet" om Belmonte, der vil befri sin elskede Kontanze fra fangenskab i et tyrkisk palads. Værket blev en stor succes og indbragte den forarmede komponist så mange penge, at han fik råd til at gifte sig med sin elskede Constanze.

Mozart skrev en opera hos fru Weber.

EBBE RASCH

BRIDGEMAN

Mozarts svoger, Joseph Lange, malede et ufærdigt portræt af komponisten.

📍 Næste stop Stephansdom 200 m

3 STEPHANSDOM

Adresse: Stephansplatz 1 • www.stephansdom.at

Kun to Mozart-børn overlevede

Den 4. august 1782 giftede Mozart sig med Constanze Weber ved en beskeden ceremoni i Wiens store domkirke, Stephansdom. Ægteskabet varede til komponistens død ni år senere, og Constanze fødte sin mand seks børn i løbet af blot otte år. Kun to af dem overlevede imidlertid: Karl og Franz.

De mange graviditeter svækkede Constanzes helbred, og da hendes mand døde, efterlod han hende en stor gæld. For at tjene penge arrangerede hun koncerter,

udgav noder og skrev på en Mozart-biografi. I 1798 mødte hun den danske diplomat Georg N. Nissen. De to blev gift, flyttede til København og siden til Salzburg, hvor Constanze døde i 1842.

Domkirken var rammen om Mozarts bryllup i august 1782.

EBBE RASCH

📍 Næste stop Mozarthaus 300 m

BRIDGEMAN

Constanze fødte Mozart seks børn – kun to overlevede.

4

MOZARTHAUS WIEN

Adresse: Domgasse 5 • www.mozarthausvienna.at

Luksuslejlighed er nu museum

På blot 10 år nåede Mozart at bo 11 forskellige steder i Wien. Lejligheden på 1. sal i Domgasse var den fornemste. Familien Mozart flyttede ind i 1784, da karrieren var på sit højeste, og her skrev han flere af sine hovedværker – bl.a. operaen "Figaros Bryllup". Værkerne var bestillingsarbejder, og Mozart var hurtig til at nedfælle sine kompositioner, så hans forretning var temmelig indbringende. Desuden havde han privatelever, spillede mange koncerter, solgte noder, og hans medlemskab af frimurerordenen gav ham gode kontakter til potentielle kunder. Bygningen rummer i dag museum, café og koncertsal.

➡ Næste stop Jahn-koncertsalen 400 m

5

JAHN-KONCERTSALEN – NU CAFE FRAUENHUBER

Adresse: Himmelpfortgasse 6 • http://cafe-frauenhuber.at

Koncertkalenderen var fuld

Siden han var tre år gammel, havde Mozart spillet tusindvis af koncerter, og også i Wien var kalenderen tæt pakket med engagementer. Hvert år præsenterede han 3-4 nye klaverkoncerter med ham selv som solist ved velbesøgte uropførelser, og imellem spillede han en række af mindre koncerter i private hjem og små sale. De mange arrangementer gav en anseelig indtægt, men var heller ikke uden omkostninger. Som regel måtte Mozart selv sørge for at få sit klaver fragtet fra sit hjem til aftenens koncertsted, og en overgang ejede han selv en vogn med kusk, som kunne varetage transporten.

Den luksus havde han imidlertid ikke råd til i det lange løb. Familien havde både tjenestefolk og dyre vaner, så selv om Mozart var en af datidens helt store musikstjerner, var han stort set hele karrieren igennem plaget af en dårlig økonomi.

Den 4. marts 1791 spillede Mozart sin sidste offentlige koncert. Det forgik foran 400 tilhørere i Jahn-koncertsalen, der lå hvor den traditionsrige Cafe Frauenhuber har haft til huse siden 1824.

➡ Næste stop Familiens sidste hjem 200 m

Mozart tjente mange penge på at spille for Wiens mest velhavende borgere.

6

FAMILIENS SIDSTE HJEM

Adresse: Rauhensteingasse 8

Mozart døde i armod

Den 30. september 1790 flyttede Mozart endnu en gang – denne gang til en rummelig lejlighed et stenkast fra Den Tyske Ordens hus.

De foregående par år havde været hårde for familien. Constanzes helbred skrantede, og økonomien var ekstremt dårlig. Mozart havde skruet ned for koncertaktiviteten, kun fået få bestillinger og havde været tvunget til at låne penge af sine legebrødre. Desuden antyder historiske dokumenter, at han tabte betydelige summer på hasardspil.

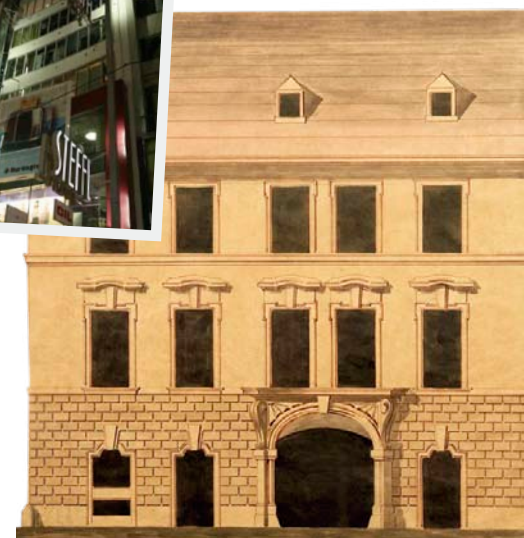
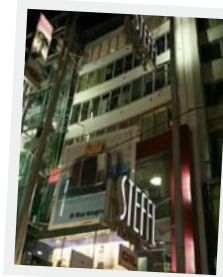
Situationen så nu ud til at være i bedring.

På få uger skrev han i efteråret 1791 succes-operaen "Titus", og i september havde "Tryllefløjten" premiere. Den blev øjeblikkeligt en klassiker.

Men Mozarts tid var ved at rinde ud. I november dirigerede han uropførelsen af en kantate til frimurerordenen, og det var hans sidste optræden. Under en rejse til Prag i august var han blevet syg, og hans tilstand forværredes hastigt. Natten til den 5. december døde den 35-årige musikstjerne. Han efterlod sin enke en gæld svarende til ca. 900.000 kr. i dag.

Stormagasinet Steffi har i dag til huse på den adresse, hvor Mozarts sidste hjem lå.

EBBE RASCH

Familien boede i en 4-værelses lejlighed i ejendommen, der blev revet ned i 1847.

POLFOTO/CORBIS

➡ Næste stop Michaelerkirche 500 m

MICHAELERKIRCHE

Adresse: Michaelerplatz • www.michaelerkirche.at

Værket blev ur-opført i Michaelerkirche.

EBBE RASCH

GRIFFINOR

Mozart skrev på sit rekviem til det sidste, men nåede ikke at blive færdig.

Ufærdigt rekviem er skrevet af elev

I de sidste uger af livet arbejdede Mozart på højtryk. I juli 1791 var han blevet kontaktet af en mellemmand, der bestilte et rekviem – sørgemusik for en død – til en anonym kunde. En klækkelig bonus ventede, når kompositionen var færdig, og den gældstyngede og stadig mere svagelige Mozart gjorde, hvad han kunne for at afslutte arbejdet. Men han havde store smerter, og efterhånden svulmede hans krop så meget op, at han ikke længere selv kunne føre pennen.

Ifølge hustruen Constanze havde Mozart en fornemmelse af, at værket ville blive hans eget rekviem. Med udsigten til snart

at blive en fattig enke lod hun sin mand arbejde på bestillingen helt frem til 4. december – aftenen før han døde.

Kunden viste sig at være greve Franz von Walsegg, der ville foregive selv at have komponeret værket til sin afdøde hustru. Et ufærdigt værk var ikke meget værd, så uden at melde Mozarts død til greven lod Constanze sin mands elev, Süßmayr, færdiggøre arbejdet. Constanze hævdede siden, at Mozart havde givet Süßmayr nøje instrukser, men måske har hendes ønske om, at rekvieppet skulle gå over i historien som et Mozart-værk, fået hende til at fordreje sandheden.

Den 10. december 1791 – fem dage efter Mozarts død – blev værket uropført ved en mindehøjtidelighed i Michaelerkirche.

Næste stop Mozartmindesmærket 1000 m

MOZARTMINDESMÆRKET

Adresse: Burggarten, Burgring 1

Slog rivalen ham ihjel?

I 1896 skabte Viktor Tilgner det Mozartmindesmærke, der står i Burggarten.

Umiddelbart efter komponistens død sørgede wienerne og musikelskere i hele Europa. Familiens læge fastslog, at dødsårsagen var et alvorligt tilfælde af infektionssygdommen miliærtuberkulose, men selv mente Mozart, at han var blevet forgiftet, og morderen skulle angiveligt være hans rival, komponisten Salieri. Moderne undersøgelser peger på en streptokokinfektion.

Næste stop Haus der Musik 900 m

JOSEPH WILIBROD MAHLER

Salieri påstod på sit dødsleje, at han forgiftede Mozart.

HAUS DER MUSIK

Adresse: Seilerstätte 30 • www.hausdermusik.com

Mozarts geni er uovertruffent

Selv om han døde som blot 35-årig, nåede Wolfgang Amadeus Mozart at skrive omkring 50 symfonier, 23 klaverkoncerter, godt 20 operaer og hundredvis af andre kompositioner. Musikgeniet kunne komponere musikken hurtigere, end han kunne skrive noderne ned på papiret, og hans samlede værker fylder 170 cd'er. Til sammenligning skrev en anden af de store wienerklassiske komponister, tyskeren Ludwig van Beethoven, blot ni symfonier,

fem klaverkoncerter, én opera og en del kammermusik for mindre besætning.

Det mest bemærkelsesværdige er imidlertid ikke mængden, men kvaliteten af hans musik. Allerede i hans samtid var Mozart en særdeles anset komponist, og hans populære værker blev løbende opført i Europas fineste koncerthuse. Den 14 år yngre Beethoven var stærkt inspireret af Mozart, og Haydn – et af Mozarts største forbilleder – sagde efter Mozarts død, at verden ikke ville se et musikalsk geni af samme karat i 100 år.

Mozart beherskede stort set alle musikalske genrer til perfektion: fra kirkemusik til ren underholdning og fra klaversonater til kæmpemæssige orkesterværker. Samtidig genskabte han flere genrer og var stilskabende i flere generationer efter sin død.

Det måske mest bemærkelsesværdige er, at hans musik flittigt opføres og indspilles den dag i dag. I Wien er hans arv stadig lyslevende, og interesserede kan få indblik i hans virke på byens eminente musikmuseum, Haus Der Musik, der har et rum dedikeret til Mozart.

Mozart skrev mere end 600 stykker musik.

PIETRO ANTONIO LORENZONI

EKSTRATUR!

Schloss Schönbrunn

Mozart besøgte første gang Wien, da han var blot seks år gammel. Vidunderbarnet var på en større Europa-turné med sin far og sin søster, og i Wien blev de inviteret til at spille for kejserinde Maria Theresia på slottet Schönbrunn. Kejserinden var særdeles fascineret af den unge pianist, der bl.a. imponerede ved at spille med klaviaturet dækket af et klæde.

I 1786, da Mozart var flyttet til Wien, stod han over for sin konkurrent, Salieri, i slottets orangeri. Kejser Joseph 2. havde ladet de to komponister udfordre hinanden

i en musikalsk konkurrence, og Salieri – kejserens egen kapelmester – vandt.

Adresse: Schönbrunner Schlosstrasse 47-49

• www.schoenbrunn.at

• **U-Bahn-linje U4 til Station Schönbrunn**

– gå ca. 400 m.

EBBE RASCH

Det smukke slot var sommer-residens for den østrigske kejserfamilie og er i dag en populær turistattraktion.

EKSTRATUR!

Skt. Marx-kirkegården

Efter en ceremoni i Stephansdom blev Mozart begravet i en anonym grav på en kirkegård i byens udkant den 7. december 1791 – måske i samme grav som flere andre afdøde. Præcist hvor han ligger, vides ikke. I 1859 fik kirkegården et lille Mozart-monument, der siden blev flyttet, og i dag markerer en engel og en knækket søjle omtrent det sted, den store komponist blev stedt til hvile.

Adresse: Leberstrasse 6-8.

• **Sporvogn nummer 71 til stoppestedet Sankt Marx** – gå ca. 600 m.

EBBE RASCH

En graver byggede det beskedne monument af sten fra sløffede grave.